

Ислом Нури

6) Tungi namoz

Rosululloh solallohu alayhi va salom tungi (tahajjud) namozlarida baza qismi, bazan uzun qoratat qilar, bazida esa va uzoq qiroat qilar edilar.

Abdulloh ibn Mas'ud roziyallohu anhu aytadilar: «Bir kecha Nabi solallohu alayhi va salom bilan birga namoz o'qidim. Qiyomda shuncha uzoq turdilar, qaror bir yomon ishga qul urishimga oz qo'ldi. » «Nima ishga?» deb so'ralganda: «Nabi sollallohu alayhi va salomni shu vaziyatda kuy, o'tirib olsammi, deb qolaman» dedilar.

Huzayfa ibn al-Yomon roziyallohu anhu aytadilar: «Bir kecha Nabi solallohu alayhi va salom bilan birga namoz o'qidim. «Baqara» ni boshladilar. Yuz oyatda ruku kiladilar, deb uyladim, undan o'tib ketdilar. Jomasini ikki rak'atda o'qisalar kerak, deb o'ylayman. Yana davom ettilar. Bir rakatta oqir ekanlar, deb o'ylayman. Songg «Niso» ni o'qishga, jamoasini o'qituvchilarga, «Oli Imron» ni boshlashga, uni birgalikda ko'rishga majbur qiladi. Shoshilmay o'qir, tasbeh bor oyatdan o'tqazilgan tasbeh aytar, so'rash tadbirlaridan utsalar so'raladi, panoh tilash ishidan uttsalar panoh tilar edilar. So'nggi rukua qildilar ... »

Bir kecha kasal holatlarda etti uzun surani o'qidilar.

Gohlari har bir rakatda, ulardan bir surani o'qir edilar.

Qur'onning hammasinini bir kechada o'qiganlari ma'lum emas. Balki, Abdulloh ibn Amr roziyallohu anhunging bunday qilishiga rozi bulmadilar. Va unga: «**Qur'onni har kuni oyda o'qib chiqing**» dedilar. «Mening quvvatim etarli» deganiada: «**kontseptsiyasi yoqilgan kechada o'qing**» dedilar. Yana: «Mening quvvatim etarli» deganiada: «**kontseptsiyada kunida oqi va bunidan oshirmagin**» dedilar .

Ислон Нури

So'ng unga besh kunda o'qishga ruhsat berilar.

So'nggi esda uchida o'qishga ruhsat berilar.

Bundan kamida o'qishdan qaytariladiganlar. Va buni shunday izohladilar:

Man qarana lqarna fa qalu minu al lam yafqahh (md bsnd)

Wfi lf: l yafqahu manu karara lqarna fa qala minu alldmy wltrmy)

«Kim Qur'anni uch kundan kamida o'qisa, uni tushunibdi» , bir laftada: «Qur'anni uch kundan kamida o'qigan odam uni tushuna olmadi.»

So'zlarda davom etib dedilar:

Man qarana lqarna fa qalu minu al lam yafqahh (md bsnd)

«Konkret bir obidning faol payti buladi, shunigdek har bir falikning cucayish davri ham bo'ladi. Suvayshilik esa yoki sunnatga yoki esa bizni ko'rishga (moslashtirish) olib boradi. Kimningning kuxayishi cunnatga (muvofiqlik) bo'lka (ya'ni susayganida sunnatdan chiqib ketmasa) juda yulib qilingan buladi, kimning kujayishi bundan boshqaga balsa halol buldi» .

Shuning uchun ul zot solallohu alayhi va salom Qur'anni uch kundan kamida o'qib tugatmas edilar.

Ислом Нури

Wukan yqwl: manu alay f ly la u bim atay g a fā inãhu yuk tabu mina l q tit na lm ( )

Aytar edilar: **«Kim bir kechada 200 oyat bilan namoz o'qisa, haqiqat ixlos ila toat-ibodat qiluvchilardan deb yoziladi.»**

Konventsiya kecha «Bani isroil» va «Zumar» suralarini qiroat qilar edilar.

Wukan yqwl: manu alay fy ly la u bim a i g a lam y k tab mina l fil (na (ld my w lh w w

Va aytganlar: **«Kim bir kechada 100 oyat bilan namoz o'qisa g'ofillardan deb yoziladi.»**

Gohlari har bir rakatda 50 oyat yoki undan oshiqroq mikdorda qiroat qilar edilar. So'ngida esa «Ya ayyuhal-muzzamil» mikdordida qiroat qilar edilar.

Kamdan-kam holatlarni istisno etganda «tunning hammasini namoz bilan o'tkazmas edilar.» Xabbob ibn al-Arat roziyallohu anhu bir kecha Rossullohni tun byui kuzatdilar, (bir lafda: tun byi namoz o'qib chiqqandan kechalarda,) odat tong otdi. Namozlaridan salom bergach, Xabbob: «Yo Rossulloh, ota-onam sizga fido bulsin, bu kecha kabi namoz o'qidingiz, unday namoz o'qiganingizni juda yaxshi ko'rgan edim» dedi. Rosululloh solallohu alayhi va sallam:

«...»

«Xa, bu rag'bat va sinov (qurqov) namozidir, men Rabbim azza va

jalloddan uchta hislatni surradim, men ikkitasini ato etdi va bittasini man qildi: Rabbimdan bizni avvalgi ummatlarni qarama-qarshi qilgan narsa bilan olib kelinglar, deb so'ragan edim. Rabbim azza va jalloddan bizga tashkaridan biror dushmanni g'olib kilmashligini suragan edim, so'rovimni berdi. Rabbimdan bizlarni turli-tuman firqalarga bulib tashlamashligini suragan edim, buniy man qildi (bermadi) ».

Bir kecha namozlarida to tong otguncha bir oyatni takrorlab chiqilar, u:

« *يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَأُوا كُفْرًا تَكْفُرًا فَتَكْفُرُوا كَمَا كُفَرْتُمْ لَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ بِنُفُسِكُمْ أَصْحَابَ الْمُنَادِي لَمَّا نَادَوْا لَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ بِنُفُسِكُمْ أَصْحَابَ الْمُنَادِي لَمَّا نَادَوْا لَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ بِنُفُسِكُمْ أَصْحَابَ الْمُنَادِي لَمَّا نَادَوْا* »

«Agar **ularni azoblasang, ular sening bandalaring. Agar ularni magfirat qilsang, albatta Sen O'zing Aziz va Hakimdirsan**» ishlash edi, shu bilan ruku qilar, shu bilan sajda qilar, shu bilan duo qilar edilar. Tong otgach, Abu Zar roziyallohu anhu: «Yo Rossulloh, tonggacha shu oyatni tuxtovsiz o'qidingiz, shu bilan rukuat, sajda va duo qilib chiqing, vaholanki Oллоh sizga Qur'onning hammasinini e'lon qildi» dedi. Shunda Rosulloh solallohu alayhi va sallam:

«*يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَأُوا كُفْرًا تَكْفُرًا فَتَكْفُرُوا كَمَا كُفَرْتُمْ لَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ بِنُفُسِكُمْ أَصْحَابَ الْمُنَادِي لَمَّا نَادَوْا لَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ بِنُفُسِكُمْ أَصْحَابَ الْمُنَادِي لَمَّا نَادَوْا لَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ بِنُفُسِكُمْ أَصْحَابَ الْمُنَادِي لَمَّا نَادَوْا*»

«***Men Rabbim azza va jallod ummatim uchun shafolat tiladim, uni menga berdi. U Oллоhga shirk keltirgan kishilarga, inshoolloh, etgusidir*** » dedilar.

Bir kishi: «Yo Rossulloh, mening bir kuchim bor, tungi namozida faqat« Qul huvallohu Atat »ni takror-takror o'qiydi, unga xech narsani ortiqcha

kilmaydi» deb, qushnisining ishini oz sanagandek gapirgan edi, Nabiy solallohu alayhi

«Wālaḥḥadī nafṣi biḥadhi ḥiṣnāhā latḥadīlu ḥalqarḥi» (ḥmd wḥbry)

«Jonim qo'lida katta bo'lgan Zotga qasamki, u Qur'onning uchdan biriga tengdir» dedilar.

7) Vitr namozi

Rosululloh solallohu alayhi va salom birinchi rakatda «Sabbihisma robbikal a'la» ni, ikkinchi rakatda «Qul ya oyyial kafirun» ni, uchunchi rakatda «Qul huvallohu o'qish» ni o'qir edilar.

Keyinza unga «Qul auvzu birobbil-falaq» va «Qul auvzu birobbin-nas» ni qushib qodirarlar.

Bir marta uchunchi rak'atda «Niso» dan 100 oyat o'qiganlar.

Vitrdan keygi ikki rak'atda «Iza zulzilatil arzu» va «Qul ya oyyihal kafirun» ni o'qituvchilar.

8) Jum'a namozi

Keyingi birinchi rakatda «Jumaa» surasini, ikkinchi rakatda «Iza jaakal-munafiqun» ni o'qir, goho uning urniga «Hal ataka bajarisul-goshiya» ni o'qir edilar.

So'ngra birinchi rakatda «Sabbihisma robbikal-aula» ni, ikkinchi rakatda «Hal ataka» ni o'qituvchilar.

Ислом Нури

9) Iyd namozlari

So'ngra birinchi rakatda «Sabbihisma robbikal-aula» ni, ikkinchi rakatda «Hal ataka» ni o'qituvchilar.

Keyinazan ulardagi «Kof» va «Iqtoboratis-saatau» ni o'qir edilar.

10) Janoza namozi

Bungani sunnat «Fotaha» [va bir sura] o'qishdir.

Ushbu namozda birinchi takbirdan song biroz jim bulib qolardilar.

Dona-dona kilib, chiroyli ovoz bilan qiroat kilish

Rosululloh solallohu alayhi va salom Qur'onni Olloh taolo buyurganidek, shoshilmasdan, doona-doona kilib qiroat qilar edilar. U zotning qiroatlari harfma-harf tushunarli edi. Biror surani tilovat qilsalar undan uzunroq suradan ko'ring ham uzunroq bo'lib ketar edi.

«*Allohu akbar*» :*Allohu akbar*
«*Allohu akbar*» («*Allohu akbar*»).

Aytgan edilar: **«*Qur'on soxibiga: Ÿqi va yukals, dunyoda tilovat qilinganing kabi tilovat qil, sening manzilating o'zing o'qigan so'nggi oyat o'ldiribdir, deyilgay.*»**

Cho'zish harflari kelganida qiroatlarni chuzar, «Bismilla-a-hi» da chuvar, «Arroxma-a-ni» da chuvar, «Arrohi-i-mi» da chuvar, «Nazi-i-d» va shu kabilarda chovar edilar.

Ислом Нури

Yukorida aytilganganek, oyatlarning oxirlarida tug'rilar edilar.

Qur'onni guzal ovoz bilan o'qishga qarshi buyrib aytilganlar:

«*Qur'onni qur'ona bi'atikum [fa'inay qur'ona ta'asana yāydu qur'ona s'n]*» (Ibry).

«Qur'onni ovozlaringiz bilan ziynatlanasiz! [Chunki chiroyli ovoz Qur'onni yana-da guzal kiladi.]

Wyqwl: «*iānu minu sani ln'si t bi'lqur'oni lā'i iā sam'tumh yaq'ra t*»

Yana aytganlar: **«Qur'onni chiroyli ovozda o'qiygan odam shunchaki kiski, qiraot kilayotanini eshitsalaring, uni Ollohdan qurqadi, deb o'ylaysizlar.»**

Qur'onni mayin va g'amgin ovoz bilan olib kelinadigan buyib aytilganlar:

«*Allo'ning Kitobini (yo'ldab, fahmlab) ta'lim olingiz va bot-bot o'qingiz, uni mayin va g'amgin ovoz bilan tilovat qiling. Jonim qwlda bulgan Zotga qasamki, u arkonidan bushalib ketgan ho'milador to'yandan kora ham kochuvchiroqdir.*»

«Allo'ning Kitobini (yo'ldab, fahmlab) ta'lim olingiz va bot-bot o'qingiz, uni mayin va g'amgin ovoz bilan tilovat qiling. Jonim qwlda bulgan Zotga qasamki, u arkonidan bushalib ketgan ho'milador to'yandan kora ham kochuvchiroqdir.»

Wyqwl: «*ly'sa mināz manu lam yat'anay bi'lqur'oni*» (d d w'h l'kum)

Yana aytganlar: **«Qur'onni mayin va g'amgin ovoz bilan o'qigan odam**

bizdan emos.»

«Mā ḥadīthāna ḥadīthi ḥadīthi mā ḥadīthāna linabiyīn [ḥadīthi ḥadīthi] yataʿanā biḥadīthi [yajr ḥadīthi]

«Alloʻ toolo hech bir narsani shirali ovoz bilan, ovozini chikarib Qur'onni mayin tilovat kilayotan payg'ambarning tinglaganek tinglamagandir.»

Abu Muso Ash'ariy roziyallohu anhuaga xitoban aytilar:

«Lā rabbi wānā asṭami litirāatika lībarīa laqad tīa mī mī men»

«O'tgan kecha sizning qodiringizga kuloq solib turadigan vaziyatni ko'rsating edi! Darhaqiqat, sizga Dovud oilasining guzal ovozlaridan bir ovoz berildi.» [Abu Muso dedilar: «Sizning kuloq solganingizni bilganimda, yangi-da chiroyliroq qilganingiz uchun aytdim. »]

Imomga luqma berish

Imom qiroatda adashib qolsa, unga luqma berish sunnatdir.

Wa ʿalā ʿalayhi falā bīa ʿalayhi falām nī rafa qāla līʿay: ʿalā Qāla: naʿam qāla: famā manaʿaka [ʿanu taʿtā ʿalay] (bw dawd wbn bn wlbny)

Rosululloh solallohu alayhi va salom bir namozlarda qiraat qila turib, adashib foydalaniladi. Namozlarini tugatganlardan keyin, Ubay roziyallohu anhuaga: «**Biz bilamiz namoz o'qiyimizmi?**» dedilar. «Xa» degandi edi,

«**Unda [menga luqma berishdan] sizni nima man qildi ?!**» dedilar.

Namozda vasvasani daf kilish uchun allohdan panoh tilash va tuflash

«...» :...
«... Fafaal-tu alika f...habahhu Allahu an-y. (Mslm w...md)

Usmon ibn Abil-Os roziyallohu anhu: «Yo Rossulloh sollallohu alayhi va sallam, shayton va bilan namoz va qiroatim irtasiga g’ov bulib, uni chalkashtirib yuboryapti», dedi. Rosululloh solallohu alayhi va salom dedilar: «**Bu« Xanzab »ismi shaytondir. Agar uni sezib qo’ysangiz, Olohdan panoh tilang va chap tomonni qo’llab-quvvatlashga uchrataman!** » . Usmon aytadi: «Shunday qilingan edim, Olloh mendan uni ketkazdi».

Ruxu

Rosululloh solallohu alayhi va salom qiraat kilib bulg’ach bir oz sukut qilar, sung «Takbiri tahrima» da qilinganlarni qildirishni ko’rib chiqish, takbir aytib, rukuga borar edilar.

Namozini aniqlab olgan kishini ham shuga buyib, aytgan edilar:

«...»
«...»

«**Hech bir kishiningg namozi to u tahoratini Olox buyrganidek**

Ислом Нури

mukammal kilmagunicha ... sung takbir va hamdu-sano aytmagunicha va Olloh unga bildirgan Qur'ondan oziaga muassar bylganichi mikdorda qiroat kilmagunicha, svig takbir aytimni kutib turdim.

Ruko'ning qayfiyati

Rosululloh solallohu alayhi va salom rukuda kaftlarini bizzalarga qaratiladi va boshqalarni ham shu narsaga buyuradilar .

Qullarning tizzalariga [Xuddi changallagandek] joylashtirar edilar.

Barmoqlari orasini ochar edilar. Namozini aniqlab olgan odamni ham shuga buyib, aytgan edilar:

«*بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ*» (Rukun Namoz).

«Ruku qilsang, kaftlarni tizzalarga qarshi kuy, barg'oqlarning orasini och, keyin har bir kishi o'z erini kelgunicha shu vaziyatda tur.»

Tirsaklarni ikki yoshlardan uzoqlashtirib turishadi edilar.

Ruxu qilsalar, orkalari bir tekis va teng kilar edilar. Xatto, orkalariga suv kuysa edi, o'qib ketmasdan turib bo'lardi.

Boshlarini kuyi solmas va ko'rib ham yubormas, shu bilan birga vaziyatda ham olib borishadi.

Ислом Нури

Ruxuda xotirjamlikning vojibligi

Rosululloh solallohu alayhi va salom rukuda xotirjam turardilar, yukorida aytilganganek, namozini aniqlagan kishining ham shunga buyurganlar.

«*Ruku va sujudni mukammal kilingiz. Jonim Qo'lida bulgan Zotga qasamki, men sizlarni ruku kilingan paytingizda ham, sajda qilgan paytingizda ham ortikdan anik kurib turaman.*» :*Ruku va sujudni mukammal kilingiz. Jonim Qo'lida bulgan Zotga qasamki, men sizlarni ruku kilingan paytingizda ham, sajda qilgan paytingizda ham ortikdan anik kurib turaman.*)

Va aytar edilar: «***Ruku va sujudni mukammal kilingiz. Jonim Qo'lida bulgan Zotga qasamki, men sizlarni ruku kilingan paytingizda ham, sajda qilgan paytingizda ham ortikdan anik kurib turaman.***» Bir kishining namozda ruko'ni mukammal kilmaotganini va qush chog'igani kabi sajda kilayotgonini ko'rib, dedilar:

«*Ruku va sujudni mukammal kilingiz. Jonim Qo'lida bulgan Zotga qasamki, men sizlarni ruku kilingan paytingizda ham, sajda qilgan paytingizda ham ortikdan anik kurib turaman.*» :*Ruku va sujudni mukammal kilingiz. Jonim Qo'lida bulgan Zotga qasamki, men sizlarni ruku kilingan paytingizda ham, sajda qilgan paytingizda ham ortikdan anik kurib turaman.*)

«Bu odam shu vaziyatda o'lib ketsa, Muhammadning dinidan boshlanib dinni kutib oldi, [namozida qarga kon chokiganidek chokiyapti,] rukusini to'la qilmaydigan va sajdasi qush chog'iganiday qiladigani qishloqning misoli bir-ikki dona xoxingni olding.

«*Ruku va sujudni mukammal kilingiz. Jonim Qo'lida bulgan Zotga qasamki, men sizlarni ruku kilingan paytingizda ham, sajda qilgan paytingizda ham ortikdan anik kurib turaman.*» :*Ruku va sujudni mukammal kilingiz. Jonim Qo'lida bulgan Zotga qasamki, men sizlarni ruku kilingan paytingizda ham, sajda qilgan paytingizda ham ortikdan anik kurib turaman.*)

Abu Hurayra roziyallohu anhu aytadilar: «***Meni halilim (Rossulloh) solallohu alayhi va salom namozimda xozirning chokishidek***

Ислом Нури

chukishidan, tulkining karashidek qarashdan va maymunning (bir rivoyatda: itning) chivkirib o'tirib.

Wkñn yqwl: «tasswññ ññlnāññsi sariqaññ ñlñññ i yasuriqñ minñ ñalñtihi.»
Qālññ: yas rasñla ññllhi wakayñfa yasñriññ minu ñalñtihiñ Qāla: «lñ
yutimññ rñkññahā wasñjñdahā» (ubn ñby shybñ wñlñbrñny wñññh
ññlñkum)

Rosululloh solallohu alayhi va sallam: «**Eng yomon o'g'ri namozidan o'tirgaygan kishidir**» dedilar. U zotdan: «Qanday qilib namozidan o'g'irladi», deb so'rashganda: «**Rukoa va sajdadini to'la qilmaydi**» deb javob berdilar.

Namoz o'qir ekanlar, ko'zlaringizni qanday qilib ruku va sajdada belani tug'rilamaygan bir odamga nazar tashladilar. Namozlardan burilochch:

«Yā maññsara ñlñmñsñlimñna ñiññāhu lñ ñalñña limanñ lñ yñqñmñ
ññlñbahñ f ññ ññlrññkñi wñs d (w»

«**Ey musulmonlar jamoati, ruku va sajdada (n keyin) belini tug'rilamaydigan odamning namozi namoz emas**» dedilar.

Ruku'dagi tavsiyalar

Ushbu ruknada turli-tuman Tavsif va duolarni qilar, unisini ayt, bunisini o'qir edilar:

Sabññāna rabñña ñlññañim (ñalñña marññtñ)

«Subhana robbiyal azi-i-m» «**Ulug' Robbimni (aybulyonlardan) poklayman!**» deb uch martta aytar, bazida qurilgan ko'proq ham

Ислom Нури

takrorlar edilar.

Bir bor tungi namozlarida ushbu tasbehni juda ko'p takrorladilar, qaror rukulalari qiyomiga yaxshi buldi. Qiyomda uchta uzun surani – «Baqara», «Oli Imron», «Niso» ni o'qigan, joylarda duo va istig'forlar bilan birga bo'lgan edi. Bu haqiqatda tungi namozlari bobida aytilgan edi.

Sab³āna rabī³a l³āim wab³am³dihī (al³ā³)

«Old oylik bilan bilan Ulug' Robbimni (aybu belgilardan) poklayman»
deb uch martrta aytilar.

Sab³w³ qd³s³ rabu l³mal³a³ika³i wāl³r³

« (Alloh) har qanday aybulyusdan Pok va muqaddam Zotdir. Maloikalar ham Ruh-Jabroilning Parvardigoridir. »

S³b³ānaka l³llahum³ab rab³nā wab³am³dika l³alla³humay l³firu ly

«Ey Olloh! Sen (barcha aybu sondan) pokdirsan. Ey Parvardigorimiz! Sening hamdin bilan tasbeh ayaman. Ey Olloh! Meni magfirat etgin.»
» Qur'onda buyrilanganlarga muvofiqlik, uchbu Tavsifni ruku va sajdalarda ko't aytar edilar.

, , , , , , , ,
 ,

«Ey Ollohim, Senga ruku qildim, Senga bundayon keltirdim, Senga bo'ysundim. Qulog'im, ko'zim, miyam, suyagim, asablarim hamda o'g'im ustidagi (butun jismim) Senga xushiy qildi ».

Abu Yalo, Xokim rivoyatlari. Etti uzun sura – Baqara, Oli Imron, Niso, Moid, An’om, A’rof, Tavba suralaridir.

Abu Dovud, Nasoiy rivoyatlari

Muslim, Abu Dovud rivoyatlari

Buxoriy, Muslim rivoyatlari

Nasoiy, Termiziy rivoyatlari

Buxoriy, Axmad rivoyat

Dorimiy, Said ibn Mansur rivoyatlari

Axmad rivoyatishi

Dorimiy, Termiziy rivoyatlari

Axmad, Ibn Xibbon rivoyatlari

Ibn Sa’d rivoyatini

Dorimiy, Xokim rivoyatlari

Axmad, Ibn Nasr rivoyatlari

Dorimiy, Xokim rivoyatlari

Buxoriy, Abu Dovud rivoyatlari

Axmad, Abu Dovud rivoyatlari

Ислом Нури

Muslim, Abu Dovud rivoyatlari. Shu kabi o'tkazilishlardan tunlarni davomiy ravishdagi yo'qi ko'chada namoz bilan bedor o'tkazish makruh ekani ma'lum bo'ldi. Chunki, bu sunnatga qarshi. Agar tunningning hammasini bedor o'tkazish ustun bo'lsa, payg'ambar solallohu alayhi va salom buni aslo quldan chikarmas edilar. Abu Hanifa ko'rsatmalariga binoan 40 yil mobaynida xuftonning ta'zori bilan amalga oshiriladigan tashqi iqtisodiy faoliyat haqiqatdagi rivoyatlarda u zot haqiqatlarida asossiz gaplardir. Oloma Feruzobodiy «Ar-roddu alal-muitariz» kitoblarida aytilganlar: «Bu gap imomga nisbatan munosabati bilan loyiq bulmagan ochiq yolg'onlar ishlarini olib borishdi. Ushbu ishda deyarli fazilat ko'rsatib, bu kabilar ulug' imomga ustunaloq ishini amalga oshirishga bo'lgan munosabati bilan olib borilgan edi. Konvensiyani bir namozga etkazib berishni rejalashtirish va mukammalroq ish qilish uchun tayyorlash. Bu u kishining 40 yil mobaynida tunlarni bedor utkazganlari haqiqatidagi xabar tʻgri bulib takdirlangan gap. Aslida esa bu maqol bir ish va bazi johil va muassassib kimsalaring Abu Hanifa va boshqalarga ulug' zotlar shanlilarida to'kigan xurofot va yolg'on gaplardi. «

Naso'iy, Axmad, Taboroniy, Termiziy rivoyatlari

«Moida» surasi, 118-oyat

Naso'iy, Ibn Xuzima, Axmad, Ibn Nasr, Hokim rivoyatlari

Axmad, Buxoriy rivoyatlari

Naso'iy, Xokim rivoyatlari

Termiziy, Abul Abbos al-Asom, Xokim rivoyatlari

Naso'iy, Axmad rivoyatlari

Axmad, Ibn Nasr rivoyatlari

Muslim, Abu Dovud rivoyatlari

Muslim, Abu Dovud rivoyatlari

Muslim, Abu Dovud rivoyatlari

Muslim, Abu Dovud rivoyatlari

Muslim, Abu Dovud rivoyatlari

Buxoriy, Abu Dovud. Nasoiy, Ibnul Jorud rivoyatlari

Nasoiy, Taxoviy rivoyatlari

Ibn Muborak, Abu Dovud, Axmad rivoyatlari

Muslim, Molik rivoyatlari

Abu Dovud, Termiziy rivoyatlari

Buxoriy, Abu Dovud rivoyatlari

Buxoriy «Af'alul-ibad» da rivoyat qilingan

Buxoriy, Abu Dovud, Xokim, Dorimiy, Roziy rivoyatlari

Ibn Muborak «Zuhd» da, Dorimiy, Ibn Nasr, Tababariy, Abu Nuaym.

Dorimiy, Axmad rivoyatlari

Ислом Нури

Abu Dovud, Xokim rivoyatlari

Buxoriy, Muslim, Taxoviy rivoyatlari

Abdurrazzoq «Amoliy» da, Buxoriy, Muslim, Hokim rivoyatlari

Abu Dovud, Ibn Xibbon, Tababariy, Ibn Asokir, Ziyoviy rivoyatlari.

Muslim, Axmad rivoyatlari

Abu Dovud, Xokim rivoyatlari

Buxoriy, Muslim rivoyatlari. Ushbu qawl ktraprinishlari u zot solallohu alayhi vasallam tomonlaridan mutavotirdir. Ruxo'dan turgan paxtagisi ham shu kabi. Bu uch imomning va boshka ko'lab faqih va muassasa sabablarini o'zgartirish mazhablaridir. Ayrim hanafiy uламolar, jumladan, Isom ibn Yusuf, Abu Ismat al-Balxiy (Imom Abu Yusuf rahbarlikahullohning shogirdlari) ham shuni ixtiro qilganlar

Buxoriy, Muslim rivoyatlari

Buxoriy, Muslim rivoyatlari

Abu Dovud, Nasoiy, Xokim rivoyatlari

Buxoriy, Abu Dovud rivoyatlari

Buxoriy, Muslim rivoyatlari

Buxoriy, Abu Dovud rivoyatlari

Xokim rivoyat, saqih

Ислом Нури

Ibn Xuzayma, Ibn Xibbon rivoyatlari

Termiziy, Ibn Xuzayma rivoyatlari

Tababariy, Ibn Moja rivoyatlari

Abu Dovud, Buxoriy rivoyatlari

Muslim, Abu Avona rivoyatlari

Buxoriy, Muslim rivoyatlari

Abu Yalo, Ojiriy, Bayxaqiy, Ziyo, Ibn Asokir, Ibn Xuzayma, Tabaroniy rivoyatlari.

Tayolisiy, Axmad, Ibn Abu Shayba rivoyatlari

Ibn Abu Shayba, Tababariy, Xokim rivoyatlari

Ibn Abu Abu Shayba, Axmad, Ibn Moja rivoyatlari

Ahmad, Abu Dovud, Ibn Moja, Doraqutniy, Taxoviy, Bazzor

Axmad, Abu Dovud, Doraqutniy, Tababariy, Bayxaqiy

Muslim va Abu Avona rivoyatlari

Buxoriy va Muslim rivoyatlari. Yani, bu bilan «Nasr» surasidagi: «Parvardigoringizga ham aytilgan bilan (U zotni har qanday« sherik »lardan) poklang va Undan magfirat so'rang!» foydalanishga amal qilar edilar

Ислом Нури

Muslim, Abu Avona, Taxoviy, Doraqutniy rivoyatlari

Nasoiy rivoyat

Abu Dovud, Nasoiy va Axmad rivoyatlari

Buxoriy va Muslim rivoyatlari

Muslim va Abu Avona rivoyatlari

Muslim va Abu Avona rivoyatlari.